

ΓΝΩΜΗ της Ο.Κ.Ε.

“Πλαίσιο στόχων αγροτικής έρευνας”

Αθήνα, 27 Απριλίου 2001

Διαδικασία

Στις 7 Νοεμβρίου 2000, ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Γεωργίας κ. **Λάμπρος Λαμπρόπουλος**, απέστειλε προς Γνωμοδότηση στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.) το "Πλαίσιο Στόχων Αγροτικής Έρευνας".

Η Εκτελεστική Επιτροπή της Ο.Κ.Ε. συνέστησε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τους κ.κ. **Δημήτρη Κυριαζή, Χαράλαμπο Κεφάλα, Κωνσταντίνο Κόλλια, Κωνσταντίνο Παπαντωνίου, Νικόλαο Λιόλιο και Μιχάλη Βουμβουλάκη.**

Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο κ. **Ν. Λιόλιος**. Στην Επιτροπή Εργασίας συμμετείχαν οι Εμπειρογνώμο-

νες κ.κ. **Γεώργιος Ρωμανιάς και Νικόλαος Μπαγκανδρίτσος**. Τον επιστημονικό συντονισμό της Επιτροπής είχε ο Επιστημονικός Συνεργάτης της Ο.Κ.Ε. Δρ. **Δημήτριος Κιούκας**.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε τις εργασίες της σε τέσσερις συνεδριάσεις, ενώ η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια στη συνεδρίαση της στις 9/4/2001.

Η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε., στην οποία εισηγητές ήταν οι κ.κ. **Ν. Λιόλιος και Χ. Κεφάλας**, αφού ολοκλήρωσε τη συζήτηση για το θέμα στη συνεδρίαση της 27ης Απριλίου 2001, διατύπωσε την υπ' αριθ. **52** Γνώμη της.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με το "Πλαίσιο Στόχων Αγροτικής Έρευνας" που απεστάλη στην Ο.Κ.Ε. για Γνωμοδότηση, το Υπουργείο Γεωργίας ευελπιστεί να εκσυγχρονίσει ένα ζωτικό τομέα, που αφορά άμεσα και καίρια την αγροτική παραγωγή της χώρας. Πράγματι, οι μεταβολές που σημειώθηκαν τα τελευταία χρόνια στο διεθνές περιβάλλον σε σχέση με την γεωργία και που σηματοδότησαν μια στροφή σε ένα όλο και πιο ανταγωνιστικό πρότυπο, καθιστούν επίκαιρη και επιτακτική αυτή την παρέμβαση. Άλλωστε, η Ο.Κ.Ε., από καιρού, σε προηγούμενες Γνώμες της, είχε επισημάνει την έλλειψη μιας συνολικής, σύγχρονης και οργανωμένης παρέμβασης σ' αυτό τον κρίσιμο τομέα.

Βέβαια, αγροτική έρευνα υφίσταται στη χώρα μας, όπως υφίστανται και θεσμοθετημένοι φορείς, ικανό ερευνητικό προσωπικό και δυνάμει τουλάχιστον, οικονομικοί πόροι. Όμως, για να επιτύχει η όλη προσπάθεια, απαιτούνται καθαροί και δόκιμοι στόχοι και κριτήρια επιλογής παρεμβάσεων, καθώς και κατάλληλες ενέργειες στη διαδικασία απορρόφησης πρόσθετων πόρων, οι οποίοι είναι διαθέσιμοι.

Το "Πλαίσιο Στόχων Αγροτικής Έρευνας" του Υπουργείου Γεωργίας προτείνει βασικούς άξονες δράσης και λεπτομερειακές παρεμβάσεις, κατά εξειδικευμένους τομείς, χωρίς ανάλυση του συστήματος αγροτικής έρευνας στη χώρα μας. Κατά τούτο, συνιστά ένα προσχέδιο προσέγγισης του θέματος, εύλογο μόν, αλλά υπέρμετρα τεχνικό. Πιθανώς, οι συντάκτες του θεωρούν αυτονόητα τα ζητήματα οργάνωσης και χρηματοδότησης ή ακόμα και λυμένα.

Η Ο.Κ.Ε., στην προσπάθειά της να συμβάλει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο στην προσπάθεια για σύγχρονη και αποτελεσματική αγροτική έρευνα, θεωρεί ότι θα

πρέπει να τονίσει ορισμένα στοιχεία που άπτονται του "πνεύματος του νόμου" και έτσι να διευρύνει το πεδίο της γνωμοδότησής της, ορμώμενη από αρχές και κριτήρια, προτού υπεισέλθει σε θέματα επιμέρους αξιολόγησης.

Η Ο.Κ.Ε. δεν θεωρεί αυταπόδεικτα τα όσα σχετίζονται με το σωστό προσανατολισμό του συστήματος αγροτικής έρευνας και της χρηματοδότησής του. Αντίθετα θεωρεί ότι το υφιστάμενο σύστημα είναι μη επαρκώς οργανωμένο, υποχρηματοδοτούμενο και ευεπίφορο σε καταχρήσεις (π.χ. σειρά "μελετών" χωρίς αξιολογήσιμα αποτελέσματα). Έτσι, προτάσσει μια ενότητα που ασχολείται με αυτά τα ζητήματα. Αφού αναλυθούν οι σκοποί και τα κριτήρια παρέμβασης, τότε προβαίνει σε τοποθετήσεις επί των θεματικών περιοχών παρέμβασης (αξόνων και ειδικών τομέων), καθώς θεωρεί ότι οι τελευταίες θα πρέπει να ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες επιλογές και αρχές.

Η Ο.Κ.Ε., ως εθνικό όργανο κοινωνικού διαλόγου, τοποθετείται σε μείζονα ζητήματα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση μιάς σειράς πολιτικών της Πολιτείας και της κοινωνίας. Στα πλαίσια αυτής της αποστολής της, ενίοτε προτείνει και συγκεκριμένα τεχνικά-εξειδικευμένα μέτρα. Οπωσδήποτε, πάντως, δεν είναι φορέας επιμεριστικών αιτημάτων, ούτε υποκαθιστά άλλους θεσμικούς φορείς, που καταστατικά υλοποιούν και εφαρμόζουν τομεακές πολιτικές.

Γι' αυτό, η Ο.Κ.Ε. δεν προτίθεται να σχολιάσει τις πολλαπλές επιμέρους δράσεις που περιέχει το "Πλαίσιο" του Υπουργείου, παρά μόνον ακροθιγώς. Έτσι, θέτει υπόψιν τις, κατά τη γνώμη της, περιοχές υψηλής προτεραιότητας για την εθνική α-

γροτική έρευνα, καθώς, επίσης, θέτει υπό μορφή κατάταξης με συντελεστές βαρύτητας τους επί μέρους στόχους, κατά τομείς, που περιλαμβάνονται στο "Πλαίσιο" του Υ-

πουργείου. Αυτά είναι που νομίζει ότι θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο συζήτησης από τους φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης.

Α. ΣΤΟΧΟΙ, ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΣΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Οποιαδήποτε προσπάθεια προσδιορισμού των στόχων της αγροτικής έρευνας προϋποθέτει την προηγούμενη σύνδεση και συνεξέταση των συναφών επιλογών και προτεραιοτήτων τριών επιχειρησιακών προγραμμάτων (Ε.Π.) του Γ ΚΠΣ:

- του Ε.Π. "Γεωργία",
- του Ε.Π. "Ανταγωνιστικότητα" (ΕΠΑΝ) και
- του Ε.Π. "Κοινωνία της Πληροφορίας".

Η θέση, πράγματι, των στόχων της αγροτικής έρευνας, στη συγκεκριμένη σημερινή περίοδο έναρξης της υλοποίησης των επιδιώξεων και της προσέγγισης των στοχεύσεων του Γ ΚΠΣ, τόσο στον τομέα της Γεωργίας, όσο και στη γενικότερη λειτουργία του συνόλου της εθνικής οικονομίας, όπου εντάσσεται και ο γεωργικός τομέας, δεν μπορεί να νοηθεί ως διαδικασία αυτόνομη και όλως αποκομμένη από τη λειτουργία του Γ ΚΠΣ.

Η σύνδεση και συνεξέταση αυτή δεν επιβάλλεται, απλώς, για λόγους διευκόλυνσης της χρηματοδότησης της ανάπτυξης της αγροτικής έρευνας και της διασφάλισης της δυνατότητας ενίσχυσής της από κοινοτικά κονδύλια, αλλά αποτελεί ουσιώδες προαπαιτούμενο για την επιτυχή εποπτεία και προσέγγιση των επιμέρους συνιστωσών του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο οφείλει να αναπτυχθεί και ο γεωργικός τομέας.

Ειδικότερα, σε σχέση με τη χρηματοδότηση της αγροτικής έρευνας, επιβάλλεται η έγκαιρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του Ε.Π. "Κοινωνία της Πληροφορίας", συνολικού ύψους 1 τρις δρχ., με δυνατότητα δέσμευσης κονδυλίων ύψους 100-120 δις δρχ. για το έτος 2001, για την υ-

λοποίηση συγκεκριμένων έργων (που σημαίνει ισόποση εκταμίευση για δαπάνες μέχρι 31.12.2003).

Κατά τα λοιπά και σε σχέση, πάντοτε, με τη χρηματοδότηση της αγροτικής έρευνας, επιβάλλεται να επισημανθεί ότι οι πηγές χρηματοδότησης δεν εξαντλούνται στην ειδική χρήση κονδυλίων από τα Ε.Π. "Γεωργία", "Ανταγωνιστικότητα" και "Κοινωνία της Πληροφορίας" του Γ ΚΠΣ, αλλά μπορεί να ανευρεθούν και σε άλλα κοινοτικά ερευνητικά προγράμματα, όπως, επίσης και στη συνεργασία επιχειρήσεων του αγροτικού τομέα.

Επισημαίνεται, ακόμη, ότι η αναγκαία αυτή συνεξέταση δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως μια εφ' άπαξ προσπάθεια σύνδεσης της αγροτικής έρευνας με τα τρία παραπάνω Ε.Π. του Γ ΚΠΣ, αλλά ως μια συνεχής και αδιάλειπτη λειτουργία νέων επιλογών, προσαρμογών και αναθεωρήσεων των εκάστοτε ειδικότερων στόχων της αγροτικής έρευνας με την πορεία εφαρμογής του Γ ΚΠΣ και των ευχερειών ή ευκαιριών που αυτό μπορεί να παράσχει στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέα.

2. Οποιαδήποτε προσπάθεια προσδιορισμού των στόχων της αγροτικής έρευνας, προϋποθέτει την προηγούμενη κατανόηση και επεξεργασία των νέων επιλογών και κατευθύνσεων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) της Ε.Ε. και την ανάλογη προσαρμογή της ελληνικής Γεωργίας. Οι σαφείς μεταβολές και αναπροσαρμογές της ΚΑΠ, που οριοθετούν τη μετακίνηση των αρχών της από τη διασφάλιση του εγγυημένου αγροτικού εισοδήματος, μέσω της σταθερότητας των τιμών των αγροτικών προϊόντων, στην πειθάρχηση στους νόμους

της αγοράς, σηματοδοτούν την ανάγκη ανάλογων επιλογών και της αγροτικής έρευνας. Οι επιλογές αυτές δε σημαίνουν, κατ' ανάγκην, μειωμένο κόστος του παραγόμενου αγροτικού προϊόντος, αλλά μπορεί να σημαίνουν βελτιωμένη ειδική ποιότητά του.

3. Ειδικότερο αντικείμενο εξέτασης και μελέτης για την αγροτική έρευνα πρέπει να αποτελέσει η εξελισσόμενη σχέση του κόστους παραγωγής και διάθεσης και συνεπώς και των τιμών που καταβάλλει ο καταναλωτής, με τη, συνεχώς διευρυνόμενη, αξίωση βελτίωσης της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων. Η αναγκαιότητα της μελέτης αυτής καθίσταται σαφέστερη αν συνεκτιμηθεί η διαπίστωση ότι η μείωση του κόστους και των τιμών και η ταυτόχρονη βελτίωση της ποιότητας δεν είναι πάντοτε κάτι το εφικτό. Αντιθέτως, τα πρόσθετα κόστη που συνεπάγεται η βελτίωση της ποιότητας για συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων (Π.Ο.Π., οικολογικά), αλλά και η προσαρμογή στις απαιτήσεις της ασφαλούς διατροφής και των αναγκαίων συναφών πιστοποιήσεων, ενδέχεται να οδηγούν σε αυξημένο κόστος των συγκεκριμένων αγροτικών προϊόντων.

4. Η Ο.Κ.Ε. έχει την άποψη ότι η αγροτική έρευνα στην Ελλάδα παρουσιάζει σαφή υστέρηση, τόσο σε αριθμό προγραμματών και πρωτοβουλιών, όσο και σε απορροφούμενα κεφάλαια. Η υστέρηση αυτή οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, στην παρατηρούμενη αδυναμία εκτίμησης των σοβαρών πλεονεκτημάτων που μπορεί να παράσχει στην ανταγωνιστικότητα του γεωργικού τομέα η έγκαιρη επισήμανση της ορθολογι-

κής λειτουργίας του και η σύνδεση και ο προσανατολισμός της λειτουργίας αυτής με τις ανάγκες των αγορών και την, εξ αυτών, ζήτηση αγροτικών προϊόντων.

Η προηγούμενη διαπίστωση επιβάλλει την άμεση ανάληψη μίας προσπάθειας εμβολιασμού των παραγωγών και διακινητών της αγροτικής παραγωγής με τις αρχές και τους γενικότερους και ειδικότερους στόχους της αγροτικής έρευνας, ώστε να δημιουργηθεί και να διαχυθεί η ανάλογη "κουλτούρα" στον αγροτικό τομέα. Η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι θα αποτελέσει ανεπίτρεπτη παράλειψη η μη αξιοποίηση των ευκαιριών που παρέχονται από το Γ ΚΠΣ για την αναβάθμιση του ρόλου και την προσέγγιση των δυνατοτήτων της αγροτικής έρευνας στην Ελλάδα.

5. Έργο της αγροτικής έρευνας, επίσης, αποτελεί ο προσδιορισμός των ειδικότερων στοιχείων της ποιότητας, κατά κατηγορία αγροτικών προϊόντων, στη βάση της διάκρισης τριών επιπέδων ποιότητας, δηλαδή:

- του επιπέδου της στοιχειώδους ποιότητας,
- του επιπέδου της αποδεκτής ποιότητας και
- του επιπέδου της ειδικής ποιότητας¹.

Με βάση τις πιο πάνω διακρίσεις και τα αντίστοιχα επίπεδα ποιότητας, η αγροτική έρευνα οφείλει να προσδιορίσει τις συνάφως ανακύπτουσες επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών αγροτικών προϊόντων. Πράγματι:

¹ Η **στοιχειώδης ποιότητα** συνιστά το πρώτο επίπεδο προσέγγισης και αναφέρεται στον καθορισμό, τη θέσπιση και τη διατήρηση στοιχειωδών επιπέδων ασφάλειας, υγείας και πληροφόρησης, για το σύνολο, χωρίς εξαιρέσεις και διαφοροποιήσεις, των αγροτικών προϊόντων. Η **αποδεκτή ποιότητα** συνιστά ένα δεύτερο επίπεδο προσέγγισης, που έπεται εκείνου το καθορισμού, της θέσπισης και της διατήρησης της στοιχειώδους ποιότητας και αναφέρεται στις προσαρμογές του συγκεκριμένου προϊόντος στις απαιτήσεις της ζήτησης μίας δεδομένης αγοράς (εν προκειμένω, της ελληνικής ή της ενιαίας ευρωπαϊκής ή της διεθνούς). Η **ειδική ποιότητα** συνιστά ένα τρίτο επίπεδο προσέγγισης, που έπεται των δύο προηγούμενων και αναφέρεται σε συγκεκριμένα μόνο αγροτικά προϊόντα (Π.Ο.Π., οικολογικά) για τα οποία κρίνεται ότι η έμφαση πρέπει να εστιασθεί στα ειδικότερα χαρακτηριστικά τους, είτε αυτά αναφέρονται στις τοπικές ιδιαιτερότητες (π.χ. μαστίχα Χίου, γλυκά Ζακύνθου), είτε στις εξατομικευμένες μεθόδους παραγωγής (π.χ. οικολογικά προϊόντα).

- Η προτεραιότητα στη θέσπιση των στοιχειωδών εγγυήσεων του συνόλου των αγροτικών προϊόντων, που στοχεύει, κυρίως, στην προστασία της υγείας των καταναλωτών, παρέχει σαφές πεδίο κρατικής παρέμβασης για την εξαναγκαστική θέσπιση των αναγκαίων όρων και προδιαγραφών και την, χωρίς οποιαδήποτε δυνατότητα παρέκκλισης, υποχρέωση αντίστοιχης πειθάρχησης των παραγωγών, αλλά και αποτελεί βασικό προαπαιτούμενο της δυνατότητας διάθεσης των αγροτικών προϊόντων σε μια εντόνως ανταγωνιστική αγορά.
- Η αποδεκτή, αντιθέτως, ποιότητα συνιστά απόρροια και αποτέλεσμα των δυνατοτήτων ανταγωνιστικής παρέμβασης των παραγόντων και των δυνάμεων της αγοράς, με στόχο την προσθήκη, χωρίς να θίγονται οι στοιχειώδεις εγγυήσεις ασφάλειας, υγείας και πληροφόρησης, ειδικότερων ποιοτικών ιδιοτήτων στο συγκεκριμένο αγροτικό προϊόν, ώστε αυτό να υπερισχύσει άλλων ομοίων του και να προτιμηθεί από τους καταναλωτές. Είναι σαφές, συνεπώς, ότι η αποδεκτή ποιότητα λειτουργεί μέσα στα πλαίσια αύξησης της ανταγωνιστικότητας συγκεκριμένων αγροτικών προϊόντων και μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ των παραγόντων του εμπορίου και της διάθεσης των προϊόντων αυτών. Η δυνατότητα, επομένως, κρατικής παρέμβασης στην αποδεκτή ποιότητα εμφανίζεται ως αδύνατη και πάντως λίαν περιορισμένη.
- Η επιλογή της ειδικής ποιότητας "μπορεί να προκύψει από μια στρατηγική διαφοροποίησης της συγκεκριμένης επιχείρησης ενώπιον του ανταγωνισμού, ειδικότερα στην περίπτωση του γεωργικού τομέα, όπου ο κατακερματισμός της παραγωγής προκαλεί υψηλές δαπάνες συναλλαγής συνδεδεμένες με τη διαφοροποίηση των προϊόντων. Έτσι, σε περιπτώσεις όπως είναι τα προϊόντα με ειδική μέθοδο παρα-

γωγής ή ονομασίες προέλευσης (Π.Ο.Π., προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης) ή, πιο πρόσφατα, τα "βιολογικά προϊόντα", συνηθίζεται κάποιο επίπεδο δημόσιας ενίσχυσης για την οργάνωση και την κατάρτιση των παραγωγών. Η ενίσχυση αυτή μπορεί να είναι προσωρινή, μέχρις ότου η αγορά τελικά παράσχει πλήρη αμοιβή στους παραγωγούς, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών συναλλαγής. Ωστόσο, η συνέχισή της αποτελεί λογική επιλογή στις περιπτώσεις όπου υφίσταται αδιαμφισβήτητη σχέση ανάμεσα στο συγκεκριμένο προϊόν και τη διατήρηση υψηλών επιπέδων περιβαλλοντικής ποιότητας ή προστασίας της γενετικής κληρονομιάς, που συνδέεται με τις παραδοσιακές ποικιλίες και τις αυτόχθονες φυλές (δημόσιο αγαθό, που, επομένως, δεν πληρώνεται, κατ' αρχήν, από την αγορά)" (βλ. Συμβούλιο της Ε.Ε., SN 2476, 17.4.2000 (04.05) OR.pt).

6. Εξάλλου, η αυξανόμενη δυσπιστία των καταναλωτών για την τήρηση των θεσπισμένων εγγυήσεων της στοιχειώδους ποιότητας, αλλά και των ιδιοτήτων της ειδικής ποιότητας, επιβάλλουν την κατάσχεση, θέσπιση και αποτελεσματική λειτουργία ειδικότερων μηχανισμών και συστημάτων ελέγχου, τυποποίησης και πιστοποίησης, ότι οι πραγματικές, στοιχειώδεις ή/και ειδικές ιδιότητες του συγκεκριμένου αγροτικού προϊόντος ανταποκρίνονται και συναντούν τις αντίστοιχες θεσπισμένες ή αναμενόμενες ιδιότητές του. Ειδικότερα:

- Η αγροτική έρευνα οφείλει να προσεγγίσει "τα πρότυπα που πιστοποιούν τη συμβατότητα πρακτικών και μεθόδων κατασκευής, παραγωγής και μεταποίησης, από την εκμετάλλευση (αγρός ή ζώα) μέχρι τον καταναλωτή". Ειδικότερα, "ένα πρόγραμμα προώθησης της ποιότητας, που βασίζεται στη δυνατότητα προσδιορισμού της προέλευσης των προϊόντων διατροφής, πρέπει να προβλέπει την ορ-

γάνωση και την κατάρτιση των παραγωγών, την εισαγωγή επισήμων συμβατικών σχέσεων μεταξύ των ενδιαφερομένων, την εκπόνηση τεχνικών φακέλων που θα χρησιμεύουν ως αναφορά για τους παραγωγούς, τον ποιοτικό έλεγχο από εγκεκριμένο οργανισμό πιστοποίησης και τέλος, την ενημέρωση των καταναλωτών" (βλ. Συμβούλιο της Ε.Ε., SN 2476/00, 17.4.2000 (04.05) OR.pt).

- Η αγροτική έρευνα, οφείλει, επίσης, να προσεγγίσει τα συστήματα και τους μηχανισμούς ελέγχου, τυποποίησης και πιστοποίησης και της ειδικής ποιότητας, που δεν πρέπει να συγχέονται με την τυποποίηση των στοιχειωδών επιπέδων ασφάλειας, υγείας και πληροφόρησης. Κατά κανόνα, τα συστήματα ελέγχου, τυποποίησης και πιστοποίησης των στοιχειωδών εγγυήσεων και τα συστήματα ελέγχου και πιστοποίησης των ειδικών ποιοτικών χαρακτηριστικών αλληλοσυμπληρώνονται, χωρίς, όμως, να λείπουν, έστω και κατ' εξαίρεση, περιπτώσεις όπου διαπιστώνεται η ύπαρξη προβλημάτων σύγκρουσης ανάμεσα στην ανάγκη καθορισμού των στοιχειωδών εγγυήσεων και στην ανάγκη διατήρησης των ποιοτικών ιδιαιτεροτήτων συγκεκριμένων προϊόντων. (Ως παράδειγμα της πιθανολογούμενης αυτής σύγκρουσης, αναφέρεται η παραγωγή τυριών από νωπό γάλα, με την επισήμανση ότι: "στις περιπτώσεις αυτές, η απόφαση τυποποίησης σε κοινοτικό επίπεδο για ορισμένα χαρακτηριστικά του προϊόντος ή της πρώτης ύλης, μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην αγροτική ανάπτυξη, στην προστασία του τοπίου και στη δυνατότητα να ικανοποιηθούν απαιτήσεις που, όντως, διαφέρουν" (βλ. Συμβούλιο της Ε.Ε., SN 2476/00, 17.4.2000 (04.05), OR.pt).

7. Συναφές είναι και το θέμα της επάρκειας στη λειτουργία ενός αντίστοιχου Οργανισμού (Φορέα) Ελέγχου, Τυποποίησης

και Πιστοποίησης προϊόντων του αγροτικού τομέα στη χώρα μας. Με δεδομένο ότι η έννοια και η λειτουργία της πιστοποίησης μεταθέτει την ευθύνη πολλών διαδικασιών ελέγχου της ύπαρξης ή όχι των στοιχειωδών εγγυήσεων ή των ποιοτικών ιδιαιτεροτήτων συγκεκριμένων προϊόντων, σε έναν ειδικό για τους ελέγχους αυτούς Φορέα, ανακύπτει, προφανώς, το ερώτημα "ποια εχέγγυα πληρότητας και αξιοπιστίας κρίνονται αναγκαία για την αποτελεσματική λειτουργία του Φορέα αυτού"; Η απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να αναμένεται από τη σωστή λειτουργία της αγροτικής έρευνας στην Ελλάδα.

8. Η Ο.Κ.Ε. έχει, ήδη, επισημάνει, με την ευκαιρία παλαιότερης Γνωμοδότησής της (βλ. ΓΝΩΜΗ της Ο.Κ.Ε. υπ' αριθμ. 45: "Παγκοσμιοποίηση του εμπορίου στο πλαίσιο του Π.Ο.Ε.", Οκτώβριος 2000), ότι, σε σχέση με την παγκοσμιοποίηση, "θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα της γεωργίας και στις ιδιαιτερότητές της". Η Ο.Κ.Ε. αιτιολογεί την άποψή της αυτή ως εξής: "Μεγάλες ζώνες των αναπτυσσόμενων κρατών και ακόμη περισσότερο, των αναπτυσσόμενων κρατών, στηρίζονται οικονομικά και κοινωνικά, σε πολύ μεγάλο βαθμό, στον αγροτικό τομέα. Στην πορεία προς την παγκοσμιοποίηση, θα πρέπει να υπάρξει ειδική μέριμνα για τη διασφάλιση της διαρκούς ανάπτυξης του γεωργικού τομέα των χωρών αυτών και τη διευκόλυνση των αγροτικών τους συναλλαγών. Η διατήρηση των πληθυσμών στις περιοχές τους, αλλά και η διατήρηση του περιβάλλοντος, συνδέονται στενά με την υγιή ανάπτυξη της αγροτικής δραστηριότητας. Αυτός ο πολυλειτουργικός χαρακτήρας της γεωργίας πρέπει να διαφυλαχθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ οι όροι άσκησής της θα πρέπει να επιτρέψουν τη διαρκή και συνολική της ανάπτυξη. Η περαιτέρω ανάπτυξη του εμπορίου των αγροτικών προϊόντων δεν πρέπει να θέσει σε κίνδυνο την υγιεινή και ασφάλεια της διατροφής".

9. Οι πιο πάνω διαπιστώσεις της Ο.Κ.Ε. υποδεικνύουν και τις γενικές κατευθύνσεις που οφείλει να ακολουθήσει η αγροτική έρευνα στη χώρα μας. Ειδικότερα:

- η ειδική μέριμνα για τη διασφάλιση της διαρκούς ανάπτυξης του γεωργικού τομέα,
- η διευκόλυνση των γεωργικών συναλλαγών,
- η διατήρηση των αγροτικών πληθυσμών στις περιοχές τους,
- η διατήρηση του περιβάλλοντος,
- η διαφύλαξη των κανόνων υγιεινής και ασφάλειας της διατροφής,

συγκροτούν τον πολυλειτουργικό χαρακτήρα της γεωργίας, που συναποτελείται από οικονομικά και κοινωνικά στοιχεία και που πρέπει να διαφυλαχθεί. Συνεπώς, η αγροτική έρευνα οφείλει να κινηθεί μέσα στα πλαίσια αυτά, που οριοθετεί η φύση και η λειτουργία της γεωργίας.

10. Η Ο.Κ.Ε. εκφράζει την άποψη ότι η διασφάλιση του πολυλειτουργικού χαρακτήρα της γεωργίας μπορεί να ενισχυθεί, σοβαρώς, με την ανάπτυξη ενός ευρύτατου πεδίου αναλύσεων της αγροτικής έρευνας. Στο πεδίο αυτό θα εξετάζεται:

- Η ένταξη της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας μέσα στα πλαίσια της ευρύτερης ανάπτυξης της υπαίθρου.
- Η ένταξη της προστασίας του περιβάλλοντος μέσα στα πλαίσια της βελτίωσης της παραγωγικότητας της γεωργίας.
- Η αξιοποίηση της τοπικής ποιοτικής παραγωγής των ορεινών και νησιωτικών περιοχών της χώρας για την ευρύτερη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των περιοχών αυτών. Η ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα της ανάπτυξης των ορεινών

και νησιωτικών περιοχών, συνδυάζεται με τη διαπίστωση, ότι, οι περιοχές αυτές παράγουν ειδικά αγροτικά προϊόντα, για τα οποία, ως κυριαρχικό στοιχείο της προτίμησής τους από τις διεθνείς και την ενιαία εσωτερική ευρωπαϊκή αγορά, δεν εμφανίζεται το κόστος παραγωγής και η τιμή διάθεσής τους, αλλά τα ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά και οι μη βιομηχανοποιημένες μέθοδοι παραγωγής τους. Εναπόκειται, συνεπώς, στην αγροτική έρευνα να αξιοποιήσει την παραγωγή και διάθεση των τοπικών αυτών προϊόντων (Π.Ο.Π. και προϊόντα παραγόμενα με ειδικές μη βιομηχανοποιημένες μεθόδους παραγωγής) με τις ανάγκες της ευρύτερης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των ορεινών και νησιωτικών περιοχών της χώρας.

11. Η στροφή των επιλογών της νέας ΚΑΠ στα λεγόμενα "βιολογικά" προϊόντα παρέχει ανάλογες δυνατότητες επιλογών και για την ελληνική γεωργία. Η εφαρμοσμένη αγροτική έρευνα μπορεί να ενισχύσει την τάση αυτή, υποδεικνύοντας περιοχές και προϊόντα που θα μπορούσαν να υπαχθούν στις διαδικασίες και να τύχουν των πλεονεκτημάτων των ειδικών αυτών επιλογών της Ε.Ε.

12. Η ανάπτυξη της αγροτικής έρευνας δεν είναι σκόπιμο να περιορισθεί στις διαδικασίες και τις μεθόδους της γεωργικής παραγωγής και να αγνοήσει τις δυνατότητες και διαδικασίες εμπορίας των αγροτικών προϊόντων. Με δεδομένο ότι επιβάλλεται η συνεργασία και η παράλληλη λειτουργία της αγροτικής παραγωγής και της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων, ανακύπτει το ερώτημα της δυνατότητας της αγροτικής έρευνας να συμβάλει στην προώθηση αυτής της σύνθετης λειτουργίας.

Συναφές είναι και το συμπέρασμα του Ε.Π. "Ανταγωνιστικότητα", ότι η εμπορική αξιοποίηση της έρευνας και τεχνολογίας θα μπορούσε να δώσει την ευκαιρία δημιουργί-

ας επιχειρήσεων "ταχείας ανάπτυξης", με συνέπειες την αύξηση της απασχόλησης και την ανάπτυξη της "νέας οικονομίας" σε επιχειρησιακό επίπεδο. Μολονότι, το συμπέρασμα αυτό του Ε.Π. "Ανταγωνιστικότητα" δεν αναφέρεται, ευθέως, σε επιχειρήσεις γεωργικού χαρακτήρα, η ισχύς του παραμένει πλήρης και για τις επιχειρήσεις αυτές.

Στο πλαίσιο, εξάλλου, της σύνδεσης της γεωργικής παραγωγής με την εμπορία των γεωργικών προϊόντων, η αγροτική έρευνα θα μπορούσε να διασφαλίσει το συντονισμό της ομαλής λειτουργίας των πολυάριθμων γεωργικών εκμεταλλεύσεων, με στόχο τη διασφάλιση των όρων αυξημένου ανταγωνισμού μεταξύ τους.

13. Οι εφαρμοζόμενες, κατά περιόδους, πολιτικές για τη γεωργική ανάπτυξη δεν έχουν, πάντοτε, την αναμενόμενη αποτελεσματικότητα, σε σχέση με τα επιδιωκόμενα, εκάστοτε, αποτελέσματα. Στην αγροτική έρευνα ανήκει το έργο της καταγραφής των πολιτικών αυτών και της κρίσης και μέτρησης του βαθμού προσέγγισης ή απόκλισης των πραγματικών αποτελεσμάτων τους, από τα αντιστοίχως, κατά περίπτωση, επιδιωκόμενα.

14. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί απαραίτητο να υιοθετηθούν εκτιμήσεις πινάκων ελαστικότητας προσφοράς και ζήτησης για συγκεκριμένα αγροτικά προϊόντα. Στο πλαίσιο αυτό, χρειάζεται κατάστρωση τομειακού υποδείγματος του αγροτικού τομέα και χρησιμοποίησή του ως υπολογιστικού πλαισίου για την εξασφάλιση συνέπειας και αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων για

προβλέψεις διαφοροποιημένων σεναρίων πολιτικής, σε συνδυασμό με τη διεξαγωγή οικονομετρικών εκτιμήσεων για την προσφορά και τη ζήτηση αγροτικών προϊόντων και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των εκτιμήσεων αυτών.

Ένα προσωρινό υπόδειγμα προβλέψεων, με την ονομασία APAS, έχει καταστρωθεί στο πλαίσιο πρόσφατης επιστημονικής έρευνας², όπου σημειώνεται χαρακτηριστικά: " η χώρα μας δεν έχει κάποιο υπόδειγμα προβλέψεων για τον αγροτικό τομέα, σε αντίθεση με πάρα πολλές άλλες χώρες ... Υπάρχει ανάγκη για ποσοτική πληροφόρηση ως προς τις επιπτώσεις των εναλλακτικών σεναρίων πολιτικής για τη σχεδίαση της εθνικής αγροτικής πολιτικής, αλλά και για τη διαμόρφωση διαπραγματευτικών θέσεων της χώρας στα πλαίσια της Ε.Ε. και για την κατανόηση των μελλοντικών εξελίξεων. Δεν είναι τυχαίο, ότι, την περασμένη δεκαετία, υπήρξε μεγάλη ζήτηση για ποσοτική ανάλυση των επιπτώσεων των μέτρων αγροτικής πολιτικής, κυρίως δε των επιπτώσεων εθνικών μέτρων αγροτικής πολιτικής, στο διεθνές εμπόριο αγροτικών προϊόντων, σχεδόν από όλες τις χώρες, καθώς επίσης και στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών, όπως ο ΟΟΣΑ".

15. Όπως είχε τονίσει και στη σχετική Γνώμη της (Αριθ. 27), η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι "στη χώρα μας το έλλειμμα της πληροφόρησης, της κατάρτισης και της τεχνικής καθοδήγησης των αγροτών είναι ιδιαίτερα μεγάλο" και συνεπώς, υπάρχει η ανάγκη ανάλογων και ευρύτατων εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών.

² Έρευνα του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (επιστημονικός υπεύθυνος Καθ. Γ. Μέργος), σε συνεργασία με το Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας, Βακάκη & Συνεργάτες, με θέμα "Διαρθρωτικά υποδείγματα παραγωγής βασικών κλάδων ή προϊόντων της ελληνικής γεωργίας, σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις του δημοσίου παρεμβατικού μηχανισμού (επενδύσεις, κίνητρα κ.λπ.) στο αγροτικό προϊόν" (Φεβρουάριος 2001).

Στο πλαίσιο αυτό, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί σημαντικά:

- Την αντιμετώπιση του αποσπασματικού χαρακτήρα των φορέων που παρέχουν αγροτική κατάρτιση και την προώθηση του προγραμματισμού και του συντονισμού των ενεργειών κατάρτισης σε κεντρικό επίπεδο.
- Τον επανασχεδιασμό της αγροτικής κατάρτισης και την προσαρμογή της στις ιδιαιτερότητες του αγροτικού πληθυσμού στον οποίο στοχεύει (π.χ. νέοι, γυναίκες, ηλικιωμένοι).
- Το γεγονός ότι η αγροτική εκπαίδευση και κατάρτιση οφείλει να διαθέτει έναν ολοκληρωμένο χαρακτήρα και να υποστηρίζεται από αλληλοσυμπληρούμενες δράσεις πληροφόρησης, κατάρτισης, συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης.
- Το ότι οι παραπάνω δράσεις, που συνιστούν μια αναπόσπαστη ενότητα, πρέπει να παρέχονται σε αποκεντρωμένη βάση, ώστε να έχει ο κάθε αγρότης άμεση πρόσβαση στην πληροφόρηση, στην κατάρτιση και στη συμβουλευτική.
- Το σχεδιασμό μεθόδων εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης.
- Την ουσιαστική ενίσχυση της συμμετοχής των κοινωνικών φορέων στα σχήματα κατάρτισης, έτσι ώστε αυτά να γίνουν περισσότερο αποτελεσματικά.

Β. ΚΥΡΙΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Εν όψει των προεκτεθέντων και λαμβάνοντας υπόψιν το πρώτο μέρος του εγγράφου του Υπουργείου Γεωργίας, που θέτει το γενικό πλαίσιο της αγροτικής έρευνας, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι υψηλότερης προτεραιότητας μιάς εθνικής αγροτικής έρευνας είναι οι εξής περιοχές:

- Διαχείριση νερού - αντιμετώπιση ξηρασίας και ερημοποίησης, καθώς φαίνεται ότι οι αλλαγές των κλιματικών συνθηκών θα μας οδηγήσουν σε καταστάσεις όπου το νερό θα είναι ο αποφασιστικός παράγοντας για την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας.
- Προώθηση των πλεονασματικών προϊόντων και έρευνα αντικατάστασης προϊόντων από τις πλεονασματικές καλλιέργειες
- Ελλειμματική παραγωγή ζωικών, αλιευτικών και δασικών προϊόντων.
- Υψηλό κόστος παραγωγής πολλών αγροτικών προϊόντων.
- Ανάγκη παραγωγής υψηλής ποιότητας παραδοσιακών και νέων προϊόντων (νωπών και επεξεργασμένων), δίνοντας έμφαση στην προστασία του καταναλωτή.
- Ανάγκη ανάληψης έρευνας για την ανάπτυξη των ορεινών και νησιωτικών περιοχών. Είναι απολύτως απαραίτητο για την ισορροπία της υπαίθρου να αναπτυχθούν οι δραστηριότητες στους ορεινούς όγκους, όπου η ανθρώπινη παρουσία παίζει αποφασιστικό ρόλο στη διατήρηση της φύσης και του περιβάλλοντος. Το ίδιο ισχύει για τα νησιά και ιδιαίτερα αυτά του Αιγαίου, που αποτελούν και το σύνορο της Ε.Ε. προς Ανατολάς. Η γεωργία, μαζί με ορισμένες συμπληρωματικές ασχολίες (αγροτουρισμός-χειροτεχνία κ.τ.λ.), μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για τη διατήρηση των πληθυσμών των νησιών σε μόνιμη βάση και να εξισορροπήσει τις επιπτώσεις του εναλλακτικού τουρισμού τους θερινούς μήνες. Πρέπει να ερευνηθεί το μοντέλο ανάπτυξης που θα φέρει τα καλύτερα αποτελέσματα για το νησιωτικό χώρο. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει έλλειμμα πολιτικής από την πλευρά της Ε.Ε., έτσι, από ελληνικής πλευράς, θα μπορούσαν να γίνουν προτάσεις για τη χρηματοδότηση ενεργειών που θα εντοπισθούν από την έρευνα.

Γ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΔΡΑΣΕΙΣ

Στην εκτενή λίστα των προτεινόμενων δράσεων του Πλαισίου Αγροτικής Έρευνας του Υπουργείου Γεωργίας, η Ο.Κ.Ε. προτείνει να προστεθούν ορισμένες επιπλέον δράσεις, που έχουν ως εξής:

α. Στο κεφάλαιο "Φυτική Παραγωγή", κατηγορία "α) Φυτά μεγάλης καλλιέργειας", η Ο.Κ.Ε. προτείνει να προστεθεί η πιλοτική καλλιέργεια σόγιας και η δημιουργία ποικιλιών ζαχαρότευπλων, προσαρμοσμένων στις ελληνικές συνθήκες, με καλύτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά.

β. Στο κεφάλαιο "Ζωϊκή Παραγωγή", κατηγορία "α) Κτηνοτροφική έρευνα", η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι θα πρέπει να προστεθεί η εγκατάσταση του μελιτογόνου εντόμου *Marcalina Hellenica* στην Ελάτη.

γ. Σε σχέση με το κεφάλαιο "Συντήρηση-Επεξεργασία-Μεταποίηση-Ποιότητα Αγροτικών Προϊόντων", στους ήδη υπάρχοντες άξονες έρευνας πρέπει να προστεθεί και η αναζήτηση παθογόνων μικροοργανισμών (*Listeria monocytogenes*, *Salmonella* spp. κ.λπ.) στα θερμικής επεξεργασίας, συ-

σκευασμένα σε κενό αέρος, προϊόντα αλταντοποιίας και η ανίχνευση υπολειμματικών ουσιών με αντιμικροβιακή και άλλη δράση στο κρέας των ορνίθων (νωπά κατεψυγμένα).

δ. Στο κεφάλαιο "Εδαφος-Λιπάσματα-Γεωργικά Μηχανήματα-Κατασκευές", η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι θα πρέπει να προστεθεί η ολοκλήρωση του εδαφολογικού χάρτη της Ελλάδος.

ε. Στο κεφάλαιο "Έγχειρες Βελτιώσεις-Γεωργική Οικολογία-Περιβάλλον", η Ο.Κ.Ε. προτείνει να αποτελέσει αντικείμενο έρευνας το ζήτημα της διάθεσης των αποβλήτων των ελαιουργείων, ώστε να μην ρυπαίνουν τη θάλασσα. Στο ίδιο κεφάλαιο χρειάζεται να συμπεριληφθεί μελέτη των τρόπων χρησιμοποίησης υφάλμυρων και χαμηλής ποιότητας νερών.

στ. Σε ό,τι αφορά το "Μάρκετινγκ και Μάνατζμεντ Αγροτικών Προϊόντων και Τροφίμων", η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι θα πρέπει να προστεθεί η έρευνα αγοράς για την προώθηση των πλεονασματικών προϊόντων (λάδι - ελιά - εσπεριδοειδή - κηπευτικά κ.λπ.).

Δ. ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Το "Πλαίσιο Στόχων Αγροτικής Έρευνας", όπως αναφέρθηκε, είναι εκτενές, περιέχοντας μια σειρά αξόνων αγροτικής έρευνας, κατά εξειδικευμένους τομείς. Κατ' ουσίαν, θέτει μια πολύπλευρη, αν και αυτονόητη ατζέντα, που, όμως, χρήζει προσεκτικής αξιολόγησης, με δεδομένους τους περιορισμούς που τίθενται από τους υφιστάμενους οικονομικούς και οργανωτικούς πόρους. Η Ο.Κ.Ε. φρονεί ότι η αξιολόγηση αυτή θα πρέπει

να γίνει στη βάση των κριτηρίων του Κεφαλαίου Α' της παρούσας Γνώμης. Οι λόγοι που εκτέθηκαν ανωτέρω (Εισαγωγή) δεν επιτρέπουν εδώ αυτού του είδους την εργασία. Πάντως, προς διευκόλυνση του μελλοντικού νομοθέτη, παρατίθεται σε παράρτημα μια μορφή επεξεργασίας, υπό την έννοια της κατάταξης, από πλευράς προτεραιότητας, του περιεχομένου του Πλαισίου Στόχων Αγροτικής Έρευνας που μας απεστάλη.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.
Καθηγητής **ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΙΝΤΗΣ**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΤΑ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ: ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΙΕΡΑΡΧΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ¹

1. Φυτική Παραγωγή

(έδαφος, κλιματικές συνθήκες, υποκείμενα κ.λπ.).

α. Φυτά μεγάλης καλλιέργειας

1. Δημιουργία και αξιολόγηση ποικιλιών και υβριδίων με βελτιωμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά και αντοχή σε βιολογικούς και αβιοτικούς παράγοντες.

2. Δημιουργία ποικιλιών καπνού με χαμηλά πισσώδη και νικοτίνη.

3. Ανάπτυξη μεθόδων ταυτοποίησης ποικιλιών και παραγωγής άνοσου και αξιόπιστου πολλαπλασιαστικού υλικού.

4. Πιλοτικές βιολογικές καλλιέργειες αρωματικών φυτών, κατάλληλες για τις διάφορες κλιματικές ζώνες της Ελλάδας. Παραλαβή αιθέριων ελαίων.

5. Καλλιεργητικές τεχνικές για συμβατική και ολοκληρωμένη παραγωγή (ορθολογική λίπανση και άρδευση, ρυθμιστές ανάπτυξης, αμειψισπορά κ.α.).

β. Δενδροκηπευτικά-Άμπελος-Ανθοκομικές καλλιέργειες

Σε αυτή τη θεματική ενότητα θεωρούμε ότι πρέπει να προταχθεί το θέμα βελτίωση-συμπλήρωση τεχνογνωσίας στις θερμοκηπιακές και υδροπονικές καλλιέργειες. Τα υπόλοιπα θέματα έχουν ως εξής:

1. Επισημάνση, συλλογή, αξιολόγηση και διατήρηση γενετικού υλικού οπωροφόρων, αμπέλου και κηπευτικών.

2. Παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα του λαδιού

3. Κλωνική επιλογή αυτόχθονων ποικιλιών αμπέλου.

4. Διερεύνηση θεμάτων σχετικών με τη διαλογή, τη συσκευασία και τις συνθήκες μεταφοράς των λαχανικών, τόσο αυτών που διακινούνται στις ντόπιες αγορές, αλλά, κυρίως, αυτών που προορίζονται για εξαγωγές.

5. Βελτίωση μεθοδολογίας προβλάστησης πατατόσπορου καλοκαιρινής φύτευσης με χρήση φιλικών προς το περιβάλλον ουσιών.

6. Δημιουργία ποικιλιών φυλλοβόλων δένδρων ανθεκτικών στις ασθένειες πυρηνόκαρπων (ευλογιά, sharka), βακτηριακό κάψιμο μηλοειδών κ.λπ.

7. Επίδραση των διαφόρων μέσων συσκευασίας και μεταφοράς στη μετασυλλεκτική ποιότητα των καρπών υπό ελεγχόμενες συνθήκες διατήρησης (πυρηνόκαρπα, εσπεριδοειδή).

8. Μελέτη επιπτώσεων αζωτούχου λίπανσης στη συγκέντρωση νιτρικών στα κηπευτικά.

9. Διερεύνηση εναλλακτικών λύσεων, μετά την απαγόρευση της χρήσης του βρωμιούχου μεθυλίου στην απολύμανση του εδάφους θερμοκηπίου.

γ. Φυτοπροστασία

1. Ολοκληρωμένη αντιμετώπιση εχθρών, ασθενειών και ζιζανίων.

¹ Οι ιεραρχήσεις παρατίθενται στη βάση συντελεστών βαρύτητας με κλίμακα 1-3.

2. Ορθολογική χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων και άλλων αγροχημικών, με σκοπό τον περιορισμό των ποσοτήτων που καταναλίσκονται και τον περιορισμό των υπολειμμάτων στα γεωργικά προϊόντα.

3. Έρευνα για την ανάπτυξη και βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος γεωργικών προειδοποιήσεων.

4. Ανάπτυξη μεθόδων καταπολέμησης δυσεξόντων ζιζανίων, π.χ. βαμβάκι (αγριοβαμβακιά, αγριομελιτζάνα κ.α.), καπνός (οροβάγχη κ.α.), βιομηχανική τομάτα (αγριοντοματιά, οροβάγχη κ.α.), μηδική (κουσκούτα κ.α.), ρύζι (κόκκινο ρύζι, μουχρίτσα κ.α.).

5. Έρευνα στα τοξικά υπολείμματα και στην ανάπτυξη ανθεκτικότητας των βλαβερών οργανισμών από τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων και άλλων αγροχημικών σ' αυτά.

2. Ζωϊκή Παραγωγή

α. Κτηνοτροφική έρευνα

1. Μελέτη συστημάτων εκτροφής μικρών μηρυκαστικών, χοίρων στο ύπαιθρο (open air pig keeping system) και πάχυνσης αμνοεριφίων.

2. Διερεύνηση των συντελεστών παραγωγής στη διαμόρφωση του κόστους αιγοπρόβειου γάλακτος και κρέατος.

3. Αξιολόγηση θρεπτικής αξίας προϊόντων γεωργικής παραγωγής που δημιουργούν αποθέματα ή αποσυρόμενων, όπως συμπυκνωμένο γλεύκος, σταφίδα, πορτοκάλια κ.α., ως ζωοτροφών.

4. Συγκριτική μελέτη των φυλών προβάτων Καραγκούνικης, Χίου, Φριζ Άρτας.

5. Μελέτη της φυλής της ελληνικής μέλισσας της μελισσοκομικής χλωρίδας.

6. Μελέτη γονοτύπου ελληνικών φυλών μηρυκαστικών με σύγχρονες μεθόδους (ομάδες αίματος, DNA κ.α.).

7. Έρευνα για την κατάρτιση συστήματος κατάταξης των βοσκησίμων εκτάσεων με προσδιορισμό των χαρακτηριστικών τους.

8. Έρευνα για τον εκσυγχρονισμό και τη λειτουργικότητα των σταβλικών εγκαταστάσεων με βάση την οικονομικότητα και τις συνθήκες προστασίας των παραγωγικών ζώων.

β. Κτηνιατρική έρευνα

1. Νέες διαγνωστικές μέθοδοι νοσημάτων στα βοοειδή και αιγοπρόβατα.

2. Παρασιτικά νοσήματα (υποδερματώσεις και βρογχοπνευμονίες αιγοπροβάτων, αντιμετώπιση νηματωδιάσεων στα αιγοπρόβατα, μελέτη στελεχών λεισμάνιας και αντιμετώπιση της, επίδραση διπτέρεων εντόμων στα βοοειδή και αιγοπρόβατα).

3. Μελισσοπαθολογία (αντιμετώπιση βαρροϊκής, τραχειακής ακαρίασης και νοζεμίας).

4. Λοιμώδη βακτηριακά και ιογενή νοσήματα (πριγεννητική θνησιμότητα βοοειδών, αιγοπροβάτων και χοίρων, υποκλινικές μαστίτιδες βοοειδών και αιγοπροβάτων, προϊούσα πνευμονία-πνευμονική αδενώματωση προβάτου, μεταδοτικά νοσήματα υψηλού κινδύνου).

5. Επιδημιολογία (παραφυματίωση βοοειδών και αιγοπροβάτων, εντεροπάθειες βοοειδών, αιγοπροβάτων και χοίρων και χλαμυδιάσεις αιγοπροβάτων).

6. Μεταβολικά νοσήματα (μυϊκές δυστοφίες αιγοπροβάτων).

3. Αλιευτική Παραγωγή

1. Βιολογία και δυναμική των θαλάσσιων πληθυσμών.

2. Μέθοδοι και συστήματα καλλιέργειας νέων ειδών.

3. Μάρκετινγκ προϊόντων υδατοκαλλιεργειών.

4. Τεχνολογία συντήρησης και μεταποίησης αλιευτικών προϊόντων.

5. Μελέτη επιλεκτικότητας των διαφόρων αλιευτικών εργαλείων και ειδικότερα των μηχανοτρατών και γρι-γρι.

6. Ιχθυοπαθολογία και γενετική βελτίωση των ευρύαλων ψαριών (τσιπούρες, λαβράκια).

7. Έρευνα αξιοποίησης απορριπτομένων αλιευμάτων.

4. Δάσος-Δασική Παραγωγή

1. Συστήματα και τεχνικές για την ανόρθωση και αποκατάσταση υποβαθμισμένων δασικών οικοσυστημάτων.

2. Οικολογία, συμπεριφορά φωτιάς, καταστολή και επιπτώσεις στα φυσικά οικοσυστήματα και στατιστική δασικών πυρκαγιών και δημιουργία βάσεων δεδομένων.

3. Μελέτη της συμπεριφοράς και βλαπτικότητας εντόμων και μυκήτων που προσβάλλουν τα σημαντικότερα δασικά είδη, απογραφή ζημιών από βιοτικούς και αβιοτικούς παράγοντες και προώθηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων καταπολέμησης.

4. Μέθοδοι διαχείρισης λεκανών απορροής και τεχνικές αντιμετώπισης για τη μείωση του κινδύνου διάβρωσης.

5. Έρευνα εναλλακτικών καλλιεργειών γεωργικών εκτάσεων (φυτείες δασικών ειδών).

6. Αξιοποίηση ξύλου μικρών διαστάσεων και ξύλου καμένων δασών στην παραγωγή συγκολλημένων ή άλλων προϊόντων.

7. Έρευνα για την ανάπτυξη της λευκοκαλλιέργειας και λοιπών ταχουαξών και ευγενών ειδών.

5. Συντήρηση-Επεξεργασία-Μεταποίηση-Ποιότητα Αγροτικών Προϊόντων

1. Αξιοποίηση παραγωγής πλεονασμάτων φυτικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας, που γίνεται με τη χυμοποίηση και αποξήρανση.

2. Επίδραση ποικιλίας και μικροκλίματος περιοχής στα φυσικά, χημικά και οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του ελαιολάδου, σε συνδυασμό με την ονομασία προέλευ-

σης συγκεκριμένων περιοχών. Διερεύνηση δυνατότητας καθορισμού ονομασίας προέλευσης με βάση τα ανωτέρω χαρακτηριστικά.

3. Μελέτη της σύστασης και ποιότητας των οίνων κάθε ελληνικής ονομασίας προέλευσης και διερεύνηση των παραγόντων (φυσικών, καλλιεργητικών, τεχνολογικών και ανεπιθύμητων ουσιών) που τυχόν επηρεάζουν αρνητικά τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά.

4. Ταυτοποίηση και μέθοδοι ανίχνευσης νοθείας ελληνικού μελιού.

5. Μελέτη αριστοποίησης τεχνολογιών μεταποίησης με την κονσερβοποίηση, ασηπτική επεξεργασία, κατάψυξη, συμπύκνωση και αποξήρανση.

6. Ζυμώσεις φρούτων και λαχανικών. Βελτίωση συνθηκών επεξεργασίας και συντήρησης (βρώσιμες ελιές).

7. Ανάπτυξη νέων μεθολογιών ή ενδεχόμενα, βελτίωση υφισταμένων, για τον έλεγχο της ποιότητας, της γνησιότητας και της αυθεντικότητας ορισμένων κατηγοριών τροφίμων (φυσ. χυμοί, ελαιόλαδο κ.λπ.).

8. Αναζήτηση δεικτών ποιότητας, σε συνδυασμό με ταχείες και πρακτικές μεθόδους μέτρησης, παραδοσιακών προϊόντων και προϊόντων εθνικού ενδιαφέροντος.

9. Τυποποίηση και καθορισμός σταθεροτύπων-προδιαγραφών, που αφορούν στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παραδοσιακών προϊόντων (Π.Ο.Π.) (ιδιοτυπία, γεωγραφική προέλευση).

6. Εδαφος-Λιπάσματα-Γεωργικά Μηχανήματα-Κατασκευές

1. Χρήση προϊόντων επεξεργασίας αστικών αποβλήτων και απορριμμάτων στη γεωργία και επίδρασή τους στις φυσικές, χημικές ιδιότητες και στη μικροχλωρίδα και μικροπανίδα του εδάφους. Επίδρασή τους στα υπόγεια νερά και στις καλλιέργειες.

2. Προστασία εδαφών από τη διάβρωση, ερημοποίηση, αλάτωση/νατρίωση, οξίνιση εδαφών.

3. Προστασία εδαφών και υδάτων από τη ρύπανση.
4. Ολοκλήρωση του εδαφολογικού χάρτη της χώρας.
5. Έρευνα για τη βελτίωση συστημάτων εκμηχάνισης των καλλιεργειών.

7. Έγχειρες Βελτιώσεις-Γεωργική Οικολογία-Περιβάλλον

1. Χρησιμοποίηση υφάλμυρων και χαμηλής ποιότητας νερών, καθώς και νερών επεξεργασίας αστικών και βιομηχανικών αποβλήτων, στη γεωργία.
2. Έγκαιρη πρόγνωση και δυνατότητα αντιμετώπισης καιρικών φαινομένων, όπως παγετού, καύσινα, ξηρασίας, χαλαζόπτωσης, ισχυρών καταιγίδων και θυελλωδών ανέμων.
3. Περιοδικές προγνώσεις για τη γεωργία, με στόχο την έγκαιρη και αποτελεσματική διεκπεραίωση των καλλιεργητικών εργασιών, από το όργωμα μέχρι τη μετασυλλεκτική επεξεργασία ή μεταφορά του γεωργικού προϊόντος.
4. Χρήση της πλέον αξιόπιστης (για τα ελληνικά δεδομένα) μεθοδολογίας εκτίμησης της πραγματικής εξατμισοδιαπνοής, με στόχο τον καθορισμό των υδατικών αναγκών των φυτών και την κατάρτιση ορθολογικών προγραμμάτων άρδευσης, περιλαμβάνοντας προγνωστικά στοιχεία καιρού.

8. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

1. Εξοικονόμηση ενέργειας στη γεωργία, με άριστο συνδυασμό ηλιακής, αιολικής ενέργειας και βιομάζας.

2. Ενεργειακές καλλιέργειες για παραγωγή βιομάζας (βελτίωση ποικιλιών, νέες ποικιλίες, άρδευση και λίπανση).

3. Παραγωγή βιοενέργειας από γεωργικά και δασικά υπολείμματα (απογραφή, άλλες χρήσεις, συλλογή).

9. Αγροτική Ανάπτυξη

1. Εναλλακτικά συστήματα γεωργικής παραγωγής και εναλλακτικές χρήσεις της υπαίθρου.
2. Ανταγωνιστικότητα - παραγωγικότητα γεωργικών εκμεταλλεύσεων.
3. Αξιολόγηση μέτρων διαρθρωτικής πολιτικής (ΚΑΠ, GATT. Εθνικής).
4. Γεωργοοικονομικές μελέτες σκοπιμότητας εισαγωγής καλλιεργειών νέων φυτικών ειδών.

10. Μάρκετινγκ και Μάνατζμεντ Αγροτικών Προϊόντων και Τροφίμων

1. Μάρκετινγκ προϊόντων ονομασίας προέλευσης και προϊόντων γεωγραφικής ένδειξης.
2. Έρευνα μάρκετινγκ βιολογικών προϊόντων.
3. Έρευνα μάρκετινγκ ζωοκομικών προϊόντων.
4. Συγκριτική αποτελεσματικότητα μάνατζμεντ - μάρκετινγκ αγροτικών προϊόντων και τροφίμων συνεταιρισμών, ιδιωτικών επιχειρήσεων και άλλων φορέων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ"

Σε σχέση, ειδικότερα, με τις δυνατότητες αξιοποίησης των προβλέψεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Κοινωνία της Πληροφορίας" (ΕΠΚτΠ), επισημαίνονται τα ακόλουθα:

1. Το ΕΠΚτΠ έχει καινοτόμο και οριζόντιο χαρακτήρα και αποτελεί σύνολο ολοκληρωμένων και συμπληρωματικών παρεμβάσεων σε διαφόρους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής (και στο γεωργικό τομέα).

2. Το επίπεδο δημόσιας χρηματοδότησης στο πλαίσιο του ΕΠΚτΠ προβλέπει δαπάνη 2,2 δις ευρώ, ώστε η ουσιαστική αξιοποίηση του ποσού αυτού να "αποτελεί σημαντική πρόκληση" (σελ. 1.3 του ΕΠΚτΠ). Όπως τονίζεται στο κείμενο του ΕΠΚτΠ, "είναι βέβαιο, ότι απαιτούνται αποφασιστικές ενέργειες, νέοι μηχανισμοί υλοποίησης παρεμβάσεων και αξιοποίηση όλης της υπάρχουσας τεχνογνωσίας, συμπεριλαμβανομένης και της συνεργασίας με διοικήσεις άλλων κρατών μελών, προκειμένου να μειωθεί η απόσταση που χωρίζει την Ελλάδα από τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ε.Ε. όσον αφορά στις εφαρμογές για την ΚτΠ" (σελ. 1.3.)

3. Στην ανάπτυξη της ΚτΠ κύριο ρόλο θα διαδραματίσει ο ιδιωτικός τομέας και οι μηχανισμοί της αγοράς. Σημαντικός θα είναι και ο ρόλος των επιλογών των νέων τρόπων συνεργασίας μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

4. Ο συνολικός σχεδιασμός και οι δράσεις του ΕΠΚτΠ εναρμονίζονται με τις ευρύτερες πολιτικές προτεραιότητες σε κοινοτικό, εθνικό, αλλά και περιφερειακό επίπεδο και περιλαμβάνουν:

- Την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας (στα πλαίσια της αύξησης της απασχόλησης και της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού).
- Την προστασία του περιβάλλοντος (χρήση διαχειριστικών συστημάτων στο περιβάλλον, δράσεις για το

ηλεκτρονικό εμπόριο, χρήση νέων τεχνολογιών στην παραγωγή - συμβολή στη δημιουργία ενός πρότυπου οικονομικής ανάπτυξης συμβατού με την "αειφόρο ανάπτυξη").

- Τη διάχυση της χρήσης νέων τεχνολογιών στον κοινωνικό και παραγωγικό ιστό.
- Την έντονη περιφερειακή διάσταση (μεγαλύτερη εμβέλεια στην παρουσία της ίδιας της περιφέρειας στο σχεδιασμό για την ΚτΠ, διαμόρφωση σχεδίου ανά περιφέρεια με άξονες τον περιορισμό της απομόνωσης, την αξιοποίηση των ιδιαιτεροτήτων, την ενίσχυση των υποδομών, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής).

Στα πλαίσια αξιοποίησης των δυνατοτήτων του ΕΠΚτΠ, ιδιαίτερη σημασία έχει ο 3ος άξονας προτεραιότητας "Ανάπτυξη και απασχόληση στην ψηφιακή οικονομία" (901,7 εκατ. ευρώ). Ο άξονας αυτός "αφορά στη δημιουργία των συνθηκών για την ομαλή μετάβαση της χώρας στα δεδομένα της μεταβιομηχανικής ψηφιακής οικονομίας που στηρίζεται στην παραγωγή, διανομή και χρήση γνώσης και πληροφορίας. Στη νέα αυτή οικονομία, η τεχνολογία αποτελεί προϋπόθεση για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και μοχλό αύξησης της παραγωγικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης. Επιφέρει τροποποίηση των παραδοσιακών τρόπων άσκησης της επιχειρηματικής και οικονομικής δραστηριότητας και στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας (σελ. 2.28 του ΕΠΚτΠ).

Στους ειδικούς στόχους του 3ου άξονα καταγράφονται και:

- 1.** Η βελτίωση του βαθμού ενσωμάτωσης των νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στις ελληνικές επιχειρήσεις και του πρωτογενούς τομέα, με σκοπό την αναπροσαρμογή των δραστηριοτήτων του στις νέες ευρείες γνωστικές δυνατότητες.

2. Η προώθηση του ηλεκτρονικού επιχειρείν για την ανάδειξη της Ελλάδας σε ισότιμο και ισχυρό εταίρο του διεθνούς εμπορικού περιβάλλοντος.

3. Η δημιουργία μιας κρίσιμης μάζας επιχειρήσεων που θα αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες.

4. Η ενθάρρυνσή της παραγωγής καινοτομικών προϊόντων ή/και διαδικασιών, μέσω της διασύνδεσης έρευνας και παραγωγής, με τη λειτουργία κοινοπραξιών ερευνητικών και παραγωγικών φορέων.

Ιδιαίτερης αναφοράς χρήζουν τα Μέτρα 1 και 2 του 3ου άξονα προτεραιότητας του ΕΠΚτΠ (σελ. 2.31 - 2.34).

Το **Μέτρο 3.1.** αναφέρεται και σε δράσεις που αφορούν:

- Στη δημιουργία μηχανισμών πιστοποίησης και προτυποποίησης προϊόντων και υπηρεσιών για την ΚτΠ.
- Στην ενδυνάμωση των δομών στήριξης των ΜΜΕ και του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας, με εξοπλισμό, δικτύωση, τεχνογνωσία, ώστε να μπορούν να παρέχουν ολοκληρωμένη πληροφόρηση και συμβουλευτική στήριξη σε θέματα των τεχνολογιών

πληροφορίας και επικοινωνίας και των νέων επιχειρηματικών πρακτικών που στηρίζονται σ' αυτές.

- Στη στήριξη επιχειρήσεων και στον τομέα της γεωργίας.

Το **Μέτρο 3.2.** αναφέρεται και σε δράσεις ενίσχυσης επιχειρήσεων και ομάδων επιχειρήσεων και του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας:

- Για την υιοθέτηση νέων επιχειρηματικών πρακτικών, που θα βελτιώνουν την εξωστρέφειά τους και θα τις μετατρέπουν σε ηλεκτρονικές επιχειρήσεις.
- Για τη βελτίωση της διαχείρισης της πληροφορίας στο εσωτερικό των ΜΜΕ, προκειμένου να αυξηθεί η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητά τους.
- Για την αντιμετώπιση ειδικών θεμάτων, όπως εξοικονόμηση ενέργειας, ασφάλεια και υγιεινή, διαχείριση κρίσεων, προστασία περιβάλλοντος κ.λπ.

Η ενεργός ανάμιξη και ο ρόλος του Υπουργείου Γεωργίας, τόσο στον προγραμματισμό, όσο και στην υλοποίηση των έργων των δράσεων των Μέτρων 3.1. και 3.2. αναλύεται ρητώς στο κείμενο του ΕΠΚτΠ (σελ. 2.32 και 2.34).

Στην Ολομέλεια της 27^{ης} Απριλίου 2001 παρέστησαν τα κάτωθι Μέλη
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ανδρέας Κιντής
Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Α΄ ΟΜΑΔΑ

Αβραμίδης Νικόλαος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Αναλυτής Νικόλαος
Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Σ.Ε.Β.

Βασιλικός Ευστράτιος
Γενικός Γραμματέας Π.Ο.Ξ.

Ζούλοβιτς Μαργαρίτα
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Κεφάλας Χαράλαμπος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Κυριαζής Δημήτριος
πρώην Πρόεδρος Σ.Ε.Β.

Μαστρογιάννης Αναστάσιος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Παπαδημητρίου Ιωάννης
Β΄ Αναπλ. Γενικός Γραμματέας
Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.
σε αναπήρωση του
Μότσου Γεωργίου
Προέδρου Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Παγώνης Βασίλειος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Ρίζος Θωμάς
Πρόεδρος Δ.Σ. Σ.Α.Τ.Ε.

Σκορίνης Νικόλαος
Α΄ Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Στεφάνου Ιωάννης
Μέλος Δ.Σ. Σ.Ε.Β.

Τάνες Μηνάς
Εκπρόσωπος Σ.Ε.Β.

Ραδαίος Κωνσταντίνος
Ένωση Ελληνικών Τραπεζών
σε αναπήρωση του
Τσατήρη Γεωργίου
Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

Χαντζαρίδης Κωνσταντίνος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Χασιώτης Νικόλαος
Εκπρόσωπος Ένωσης
Ελλήνων Εφοπλιστών

Β΄ ΟΜΑΔΑ

Αβραμόπουλος Παναγιώτης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Αριστειδόπουλος Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Αυγητίδης Ελευθέριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Βουλγαράκης Δημήτριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Βρεττάκος Ηλίας
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Γκούβερη Ρέα
Γ.Σ.Ε.Ε.

Κόλλιας Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Λαϊμός Στέφανος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Ξενάκης Βασίλειος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Παπαντωνίου Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Αποστολόπουλος Αναστάσιος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.
σε αναπήρωση του
Παπασπύρου Σπύρου
Προέδρου Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Πολίτης Δημήτρης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Πολυζωγόπουλος Χρήστος
Πρόεδρος Γ.Σ.Ε.Ε.

Σκαρμούτσος Διονύσιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Γ΄ ΟΜΑΔΑ

Αλεξόπουλος Παναγιώτης
Πρόεδρος Οικονομικού
Επιμελητηρίου Ελλάδος

Βουμβουλάκης Μιχαήλ
Μέλος Δ.Σ. Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Γιατράκος Νικόλαος
Αναπληρωτής Δήμαρχος Αθηναίων

Γωνιωτάκης Γεώργιος
Β΄ Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.

Καραγιάννης Δημήτριος
Εκπρόσωπος Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Κοιμήσης Απόστολος
Γενικός Γραμματέας Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Κορκόβελος Ιωάννης
Εκπρόσωπος Δικηγορικού
Συλλόγου Αθηνών

Λιόλος Νικόλαος
Μέλος Δ.Σ. Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Λίτσος Φώτης
Μέλος Δ.Σ. Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Σπίρτζης Χρήστος
Τ.Ε.Ε.

Τσανικλίδης Φώτης
Εκπρόσωπος Γεωτεχνικού
Επιμελητηρίου Ελλάδος

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Γρηγόριος Παπανίκος

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Για κάθε πληροφορία σχετικά με το έργο και τη λειτουργία της Ο.Κ.Ε. είναι στη διάθεσή σας το Τμήμα Δημοσίων & Διεθνών Σχέσεων της Επιτροπής, υπό τη διεύθυνση της κας Μάρθας Θεοδώρου.

Τηλ.: (01) 9249510-2, Fax: (01) 9249514, e-mail: iproke@otenet.gr